

Tango in Amsterdam.

Tango in Amsterdam, 1997

Geert de Vries

Deze foto is genomen in een café-restaurant aan het Rembrandtplein in Amsterdam. De paren op de dansvloer dansen de tango - in de jaren twintig of dertig misschien? Nee, de foto is uit 1997. Bestaat de tango dan nog in Nederland, behalve bij het *ballroom dancing*, de hyperkinetische katatonie *à deux* die je 's avonds laat wel eens op de televisie ziet?

De tango is ontstaan in de voorsteden van Buenos Aires tussen 1880 en 1900. De inheemse *milonga*, de Cubaanse *habanera* en de Europese polka waren ingrediënten, en ook de *candombe* die sla-ven en vrije zwarten in Argentinië uit verschillende Afrikaanse dansvormen hadden gestileerd. Het was een dans van de losse arbeiders, immigranten, zeelieden, gelukzoekers en criminelen die de *barrios* en *arrabales* rondom het welvarende centrum van de stad bevolkten. Zij dansten in de goedkoopste cafés of op de stoep daar-

buiten - met vrouwen, maar door het mannenoverschot ook wel met elkaar. *Los niños bien*: de zonen van de betere families, leerden de tango in nachtclubs en bordelen dansen met inheemse, creoolse en Europese prostituées. Voor vrouwen uit betere kringen kwam de dans niet in aanmerking. Maar meisjes en jonge vrouwen uit de sloppenwijken konden door de tango een rijke man treffen, misschien zelfs met hem trouwen. Heel wat meisjes werden opgepikt, gemainteneerd in ruil voor seksuele gunsten en vervolgens afgedankt. *Que el mundo fue y será una porquería / ya lo sé... (...) / Es lo mismo el que labura / noche y día como un buey, / que el que vive de los otros, / que el que mata, que el que cura / o está fuera de la ley!* 'De wereld is en blijft een zwijnestel, / ik weet het [...] / Het maakt niet uit of je dag en nacht ploetert als een os, / of leeft op andermans zak, / of je moordt of geneest / of buiten de wet leeft!' (Enrique Discépolo, *Cambalace*).

Dat de tango uit achterbuurten en bordelen kon komen, is te danken aan een verrassende sprong over de wereldbol. Door de aanwezigheid van jonge en rijke Argentijnen, door de komst van tangomusici die grammofonopnamen kwamen maken en door het ondernemerschap van eigenaars van variété-theaters en nachtclubs, vlamde in Parijs vanaf 1910 een felle tangomanie op. De Parijse *beau monde* deed even of ze geschokt was - 'Is het de bedoeling dit staande te dansen?' vroeg gravin Mélanie de Pourtales - maar gaf zich vervolgens gretig over aan de opwindende nieuwe dans.

Vrouwen die enkele jaren eerder het huis niet zonder begeleiding zouden hebben verlaten, wierpen de angsten van zich af die hun moeders ze hadden bijgebracht; ze lieten zich dicht omhelzen door danspartners die ze vaak niet eens kenden (...). *Thé dansants* waren de grote mode (...). Vrouwen uit alle standen kwamen er. Men betaalde voor lessen van *danseurs mondains*: Argentijnen, Zuid Amerikanen, Fransen. Rijpere vrouwen betaalden ook voor wat liefde na afloop, in een discrete *garçonnière*.*

De mode van het tangodansen breidde zich bliksemsnel uit naar Londen, Barcelona, New York en elders waar maar een elite bestond

die zich op de Parijse uitgaanswereld oriënteerde.

En dus ook naar Buenos Aires: tegen 1920 kon de tango in Argentinië openlijk worden gedanst, zelfs door *niñas bien*. Tussen 1920 en 1950 ontplooidde zich een populaire, nationale tangocultuur. Sportvelden waren soms te klein om de massale danslust te kunnen verwerken en van optredens van beroemde dansparen werd op de radio live verslag gedaan. Pas na 1960 leek het gouden tijdperk voorbij te zijn: de rock- en popmuziek had de jeugd in haar greep; de bevolking van de dansvloeren verouderde; de zogeheten *nuevo tango* werd een kunstmuziek om naar te luisteren. Rond 1980 gaf Antonio Todaro, een legendarische danser uit de naoorlogse periode, nog les op een kleine dansschool. Verder werkte hij als loodgieter en stukadoor.

Maar dezelfde Todaro werd enkele jaren later, samen met Pepito en Suzuki Avellanedo, de inspiratiebron voor enthousiaste jonge Nederlanders, Belgen, Duitsers, Zwitsers en Fransen: zij namen les bij de meesters in Buenos Aires, lieten hen overkomen naar Amsterdam, Brussel en Berlijn, richtten zelf tangoscholen en tango-orkesten op en organiseerden salons. Ze sloten vriendschap met Argentijnse politieke vluchtelingen in Europa. Opnieuw had de tango een sprong gemaakt van Argentinië naar Europa (en naar Noord-Amerika, waar hetzelfde gebeurde). De vonk is ditmaal overgeslagen op theatermakers, dansers, muzikanten, studenten, beeldende kunstenaars, intellectuelen. Hun smaak verschilt van die van de vooroorlogse burgerij (Hoge Kunst) maar ook van die van de naoorlogse 'nieuwe klasse' (Moderne Kunst, jazz, popmuziek). Hun kosmopolitanisme is principiëler dan het *mondainisme* van de jaren tien en twintig. Door in Amsterdam de Argentijnse tango te dansen nemen zij deel aan een nieuwe wereldcultuur, aan wat Ulf Hannerz heeft genoemd een mondiale oecumene.

* Adry de Carbuccia, gecit. in Simon Collier e.a. *¡Tango!*, London, 1995, p. 77; daar ook Pourtales.